യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്പത്തിപ്രകരണമ്)/സർഗഃ 010✓

ദശമഃ സർഗഃ 10

ശ്രീരാമ ഉവാച .
മഹാ+പ്രലയ-സംപ+ത്തൗ യദേത-ദവ-ശി+ഷ്യതേ .
ഭവ+ത്യേത-ദനാ-കാരം(ൻ)നാമ നാ+സ്ത്യ+ത്ര സംശയഃ .. 1

ന ശൂന്യം(ങ്) കഥ-മേതഥ്.സ്യാൻ-ന+പ്ര-കാശഃ(ഖ്) കഥം ഭവേത് .
കഥം വാ ന തമോ-രൂപം(ങ്) കഥം വാ നൈവ ഭാ+സ്വരം .. 2

കഥം വാ നൈവ ചി+ദ്രൂപം(ഞ്) ജീവോ വാ ന കഥം ഭവേത് .
കഥം(ൻ)ന ബു+ദ്ധി-ത+ത്ത്വം സ്യാഥ്.കഥം വാന മനോ ഭവേത് .. 3

കഥം വാ നൈവ കിംചിഥ്.സ്യാഥ്.കഥം വാ സർവ-മി+ത്യപി .
അന-യൈവ വചോ-ഭങ്ഗ്യാ മമ മോഹ ഇവോ-ദിതഃ .. 4

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
വിഷ-മോ്യ-മതി+പ്രശ്നോ ഭവതാ സമുദാ-ഹൃതഃ .
ഭേ+ത്താ+സ്മ്യഹം(ൻ) ത്വയത്-നേന
നൈശം(ൻ) തമ ഇവാംശു-മാൻ .. 5

മഹാ-ക+ല്പാ+ന്ത-സംപത്തൗ യത്തഥ്.സദവ-ശി+ഷ്യതേ .
ത+ദ്രാമ ന യഥാ ശൂ+ന്യം(ൻ) തദിദം ശ്രൃണു ക+ഥ്യതേ .. 6

അനുഥ്.കീർണാ യഥാ+സ്തംഭേ സംസ്ഥിതാ ശാല-ഭ+ഞ്ജികാ .
തഥാ വി+ശ്വം സ്ഥിതം(ൻ)ത+ത്ര തേന ശൂന്യം(ൻ)ന തഥ്.പദമ് .. 7

അയ-മി+ത്ഥം മഹാ-ഭോഗോ ജഗ-ദാ+ഖ്യോ്വ-ഭാസതേ .
സ+ത്യോ ഭവ+ത്വ-സ+ത്യോ-വാ യ+ത്ര ത+ത്ര+ത്വ-ശൂ+ന്യതാ .. 8

യഥാ ന പുത്രികാ-ശൂന്യഃ(സ്)സ്തംഭോ്നുഥ്.കീർണ-പു+ത്രികഃ .
തഥാ ഭാതം(ഞ്) ജഗദ്-ബ്ര+ഹ്മ തേന ശൂ+ന്യന തഥ്.പദമ് .. 9

സൗമ്യാംഭസി യഥാ വീചിർ-നചാസ്തി നച നാസ്തി ച .
തഥാ ജഗദ്-ബ്ര+ഹ്മ-ണീദം ശൂ+ന്യാ-ശൂന്യ-പദം ഗതം.. 10

ദേശ-കാലാദി ശാ+ന്ത+ത്വാഥ്.പുത്രികാ-രചനം(ൻ)ദ്രുമേ .
സംഭവ+ത്യയഥാ്ഽതോ വൈ തേനാ-ന+ന്തേ വിമു+ഹ്യതേ .. 11

തഥ്.സ്തംഭ-പുത്രികാ+ദ്യേതഥ്.പരമാർഥേ ജഗഥ്.സ്ഥിതേഃ .
ഏക-ദേശേന സദൃശ-മുപമാന+ന്ന സർവഥാ .. 12

ന കദാ-ചിദുദേ-തീദം പരസ്-മാ+ന്നച ശാ+മ്യതി .
ഇത്ഥം സ്ഥിതം(ങ്) കേവലം സദ്.ബ്രഹ്മ+സ്വാത്മനി സംസ്ഥിതം .. 13

അശൂ+ന്യാ-പേ+ക്ഷയാ ശൂന്യ ശബ്ദാർഥ-പരിക+ല്പനാ .
അശൂ+ന്യ+ത്വാഥ്.സംഭവതഃ(ശ്) ശൂ+ന്യതാ-ശൂ+ന്യതേ കുതഃ .. 14

ബ്ര+ഹ്മ+ണ്യയം പ്രകാശോ ഹി ന സംഭവതി ഭൂതജഃ .
സൂര്യാ-നലേ+ന്ദു-താരാദിഃ(ഖ്)കുത+സ്ത+ത്ര കിലാ+വ്യയേ .. 15

മഹാ-ഭൂത+പ്രകാശാനാ-മഭാ-വസ്തമ ഉ+ച്യതേ .
മഹാ-ഭൂതാ-ഭാവജം(ൻ)തു തേനാ+ത്രന തമഃ(ഖ്)ക്വചിത് .. 16

സ്വാനു-ഭൂതിഃ(ഫ്) പ്രകാ-ശോ്ഽ+സ്യ കേവലം(വ്)വ്യോമ-രൂപിണഃ .
യോ്ഽന്ത-രസ്തി സ തേനൈവ ന+ത്വ+ന്യേ-നാനു-ഭൂയതേ .. 17

മു+ക്തം(ൻ) തമഃ(ഫ്)പ്രകാശാ+ഭ്യാ-മി+ത്യേത-ദജരം പദം .
ആകാശ-കോശ-മേവേദം(വ്)
വി+ദ്ധി കോശം(ഞ്) ജഗഥ്.സ്ഥിതേഃ .. 18

ബി+ല്വ+സ്യ ബി+ല്വ-മ+ധ്യ+സ്യ യഥാ ഭേദോ ന ക+ശ്ചന .
തഥാ+സ്തി+ബ്ര+ഹ്മ-ജഗതോർ-നമനാ-ഗപി ഭി+ന്നതാ .. 19

സലിലാ+ന്ത+ര്യഥാ വീചിർ-മൃദ+ന്തർ-ഘടകോ യഥാ .
തഥാ യ+ത്ര ജഗഥ്.സ+ത്താ തഥ്.കഥം(ങ്)ഖാ+ത്മകം ഭവേത് .. 20

ഭൂർ-ജലാ+ദ്യുപ-മാന+ശ്രീഃ(സ്) സാകാ-രാന്താ സമാ-നസാ .
ബ്രഹ്മ+ത്വാകാശ-വിശദം(ൻ)
ത+സ്യാ+ന്ത+സ്ഥം(ൻ)തഥൈവ തത് .. 21

തസ്മാ+ദ്യാദൃക്-ചിദാ-കാശ-മാകാശാ-ദപി നിർമലം .
തദ+ന്ത+സ്ഥം(ൻ) താദൃ-ഗേവ ജഗ+ച്ഛബ്ദാർഥ-ഭാഗപി .. 22

മരീചേ്ഽ+ന്ത+ര്യഥാ തൈക്ഷ്ണ്യ-മൃതേ ഭോ+ക്തുർന ല+ക്ഷ്യതേ .
ചി+ന്മാ+ത്ര+ത്വം(ഞ്) ചിദാ-കാശേ

തഥാ ചേ+ത്യകലാം(വ്) വിനാ .. 23

തസ്മാ+ച്ചിദ+പ്യചി+ദ്രൂപം(ഞ്) ചേ+ത്യ-രി+ക്തം(ൻ) തദാ+ത്മനി .
ജഗ+ത്താ താദൃഗേ-വേയം(ൻ) താവ+ന്മാത്രാ+ത്മതാ-വശാത് .. 24

രൂപാ-ലോക-മനസ്-കാരാസ്-ത+ന്മയാ ഏവ നേതരത് .
യഥാ+സ്ഥിത-മതോ വി+ശ്വം
സുഷു+പ്തം(ൻ) തു+ര്യ-മേവ വാ .. 25

തേന യോഗീ സുഷുപ്-താ+ത്മാ+വ്യവ-ഹാ+ര്യപി ശാ+ന്തധീഃ .
ആസ്തേ+ബ്ര+ഹ്മ നിരാ-ഭാസം സർവാ-ഭാസ-സമുദ്-ഗകഃ .. 26

ആകാരിണി യഥാ സൗ+മ്യേ+സ്ഥിതാസ്-തോയേ മഹോർ-മയഃ .
അനാ-കൃതൗ തഥാ വി+ശ്വം സ്ഥിതം തത്.സദൃശം പരേ .. 27

പൂർണാത്.പൂർണം പ്രസരതി യ+ത്തത്.പൂർണം(ൻ) നിരാകൃതി .
ബ്ര+ഹ്മണോ വി+ശ്വമാ-ഭാതം(ൻ)
ത+ദ്ധി+സ്വാർഥം(വ്) വിച+ക്ഷിതം .. 28

പൂർണാത്.പൂർണം പ്രസരതി സംസ്ഥിതം പൂർണ-മേവ തത് .
അതോ വി+ശ്വ-മനുത്.പന്നം(യ്)
യ+ച്ചോത്പന്നം(ൻ) തദേവ തത് .. 29

ചേ+ത്യാ-സംഭ-വതസ്-തസ്മി+ന്യദേകാ ജഗ-ദർ-ഥതാ .
ആ+സ്വാദകാ സംഭ-വതോ മരീചേ കൈവ തീ+ക്ഷ്ണതാ .. 30

സ+ത്യേ-വേയ-മസ+ത്യൈവ ചി+ത്ത-ചേ+ത്യാ-ദിതാ പരേ .
തദ്-ഭാവാത്.പ്രതി-ബിംബ+സ്യ+പ്രതി-ബിംബാർ-ഹതാ കുതഃ .. 31

പര-മാണോ-രപി പരം(ൻ)തദണീയോ+ഹ്യണീയസഃ .
ശുദ്ധം സൂക്ഷ്മം പരം ശാ+ന്തം(ൻ)തദാ-കാശോ-ദരാ-ദപി .. 32

ദി+ക്കാലാ+ദ്യനവ+ച്ഛി+ന്ന-രൂപ+ത്വാ-ദതി-വിസ്തൃതം .
തദനാ+ദ്യ+ന്തമാ-ഭാസം ഭാസനീയ-വിവർജിതം .. 33

ചി+ദ്രൂപ-മേവ നോ യത്ര ല+ഭ്യതേ യ+ത്ര ജീവതാ .
കഥം സ്യാ+ച്ചിത്തതാ-കാരാ വാസനാ നി+ത്യ-രൂപിണീ .. 34

ചി+ദ്രൂപാ-നുദയാ-ദേവ ത+ത്ര നാസ്+ത്യേവ ജീവതാ .
ന ബു+ദ്ധിതാ ചി+ത്തതാ-വാ നേ+ന്ദ്രി-യ+ത്വം(ൻ)ന വാസനാ .. 35

ഏവ-മിത്ഥം മഹാ-രംഭ-പൂർണമ+പ്യജരം പദം.
അസ്മദ്-ദൃഷ്ട്യാ+സ്ഥിതം ശാന്തം ശൂന്യ-മാകാ-ശതോഽധികം.. 36

ശ്രീരാമ ഉവാച .
പരമാർഥ+സ്യ കിം രൂപം(ൻ)ത+സ്യാ-ന+ന്ത-ചിദാകൃതേഃ .
പുന-രേത+ന്മമാ-ച+ക്ഷ്വ നിപുണം ബോധ-വൃദ്ധയേ .. 37

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
മഹാ+പ്രലയ-സംപ+ത്തൗ സർവ-കാരണ-കാരണം.
ശി+ഷ്യതേ പരമം ബ്ര+ഹ്മ തദിദം വർണ്യതേ+ശ്രൃണു .. 38

നാശയി+ത്വാ+സ്വമാ+ത്മാനം മനസോ വൃ+ത്തി-സം(ങ്)ക്ഷയേ .
സ+ദ്രൂപം(യ്) യദനാ+ഖ്യേയം(ൻ) ത+ദ്രൂപം(ൻ) തസ്യ വസ്തുനഃ .. 39

നാസ്തി ദൃശ്യം(ഞ്) ജഗദ്-ദ്രഷ്ടാ ദൃ+ശ്യാ-ഭാവാ+ദ്വിലീന-വത് .
ഭാതീതി ഭാസനം(യ്) യഥ്.സ്യാ+
ത്ത+ദ്രൂപം(ൻ) ത+സ്യ വസ്തുനഃ .. 40

ചിതേർ-ജീവ+സ്വഭാ-വായാ യദ-ചേ+ത്യോ+ന്മുഖം വപുഃ .
ചി+ന്മാത്രം വിമലം ശാ+ന്തം(ൻ) ത+ദ്രൂപം പരമാ+ത്മനഃ .. 41

അങ്ഗ-ല+ഗ്നേഽപി വാതാദൗ+സ്പർശാ+ദ്യനുഭവം വിനാ .
ജീവത+ശ്ചേതസോ രൂപം(യ്) യത്ത+ദ്വൈ പരമാ+ത്മനഃ .. 42

അ+സ്വപ്നായാ അന+ന്തായാ അജ-ഡായാ മനഃ(സ്)സ്ഥിതേഃ .
യ+ദ്രൂപം(ഞ്) ചിര-നി+ദ്രായാസ്-ത+ത്ത-ദാനഘ ശി+ഷ്യതേ .. 43

യദ്-വ്യോമ്നോ ഹൃദയം(യ്) യ+ദ്വാ ശിലായാഃ(ഫ്) പവന+സ്യ ച .
ത+സ്യാ-ചേ+ത്യ+സ്യ ചിദ്-വ്യോമ്നസ്-ത+ദ്രൂപം പരമാ+ത്മനഃ .. 44

അചേ+ത്യ+സ്യാ-മനസ്-കസ്യ ജീവതോ യാ+സ്വഭാവതഃ .
സ്യാഥ്.സ്ഥതിഃ(സ്) സാ പരാ ശാന്താ
സ+ത്താ ത+സ്യാ+ദ്യവസ്-തുനഃ .. 45

ചിഥ്.പ്രകാശ+സ്യ യ+ന്മ+ധ്യം പ്രകാശ+സ്യാപി ഖ+സ്യ വാ .
ദർശന+സ്യ ച യ+ന്മ+ധ്യം ത+ദ്രൂപം ബ്രഹ്മണോ വിദുഃ .. 46

വേദന+സ്യ+പ്രകാശ+സ്യ ദൃ+ശ്യ+സ്യ തമസ+സ്തഥാ .
വേദനം(യ്) യദനാ+ദ്യന്തം(ൻ)ത+ദ്രൂപം പരമാ+ത്മനഃ .. 47

യതോ ജഗ-ദുദേ-തീവ നിത്യാ-നുദിത-രൂ+പ്യപി .
വിഭിന്ന-വദിവാ-ഭി+ന്നം(ൻ) ത+ദ്രൂപം പര-മാർഥകം .. 48

വ്യവഹാര-പര+സ്യാപി യഥ്.പാഷാണ-വദാ-സനം .
അ+വ്യോമ്ന ഏവ+വ്യോമ+ത്വം(ൻ) ത+ദ്രൂപം പരമാ+ത്മനഃ .. 49

വേ+ദ്യ-വേദന-വേ+ത്തൃ+ത്വ-രൂപ+ത്രയ-മിദം പുരഃ .
യ+ത്രോ-ദേ+ത്യസ്ത-മായാതി ത+ത്തത്-പരമ-ദുർലഭം .. 50

വേദ്യ-വേദന-വേ+ത്തൃ+ത്വം യ+ത്രേദം പ്രതി-ബിംബതി .
അബു+ദ്ധ്യാദൗ മഹാ-ദർശേ ത+ദ്രൂപം പരമം സ്മൃതമ് .. 51

മനഃ(സ്)സ്വപ്നേ+ന്ദ്രി-യൈർ-മു+ക്തം(യ്)
യ+ദ്രൂപം സ്യാ+ന്മഹാ-ചിതേഃ .
ജങ്ഗമേ+സ്ഥാവരേ വാപി
തഥ്.സർവാ+ന്ത്യേ്വ-ശി+ഷ്യതേ .. 52

സ്ഥാവ-രാണാം ഹി യ+ദ്രൂപം(ൻ) തച്ചേദ്-ബോധ-മയം ഭവേത് .
മനോ-ബു+ദ്ധ്യാദി-നിർമുക്തം(ൻ)തഥ്.പരേ-ണോപ-മീയതേ .. 53

ബ്രഹ്മാർക-വിഷ്ണു-ഹര-ശ+ക്ര-സദാ-ശിവാദി
ശാ+ന്തൗ ശിവം പരമ-മേത-ദിഹൈക-മാസ്തേ .
സർവോപ-ധി+വ്യയ-വശാദ-വിക+ല്പ-രൂപം
ചൈത+ന്യ-മാത്ര-മയ-മു+ജ്ഝിത-വിശ്വ-സങ്ഗം .. 54

ഇ+ത്യാർഷേ+ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാ-രാമായണേ
മോ+ക്ഷോപായേ ഉത്പത്തി+പ്രകരണേ മഹാ-കല്പാ+ന്താവ-ശിഷ്ട-
പരമ-ഭാവ-വർണനം(ൻ)
നാമ ദശമഃ(സ്)സർഗഃ .. 10 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
7.9.23